Він таки пробрався на корабель! Крім нього, перед енергетичним бар'єром чатувало ще кілька десятків інших. Здавалось, чекають вони марно. Та зрештою бар'єр вийшов з ладу на якихось дві хвилини (що довело перевагу об'єднаних організмів над живими фрагментами), і він прослизнув усередину.

Решта були надто повільні, вони не встигли скористатися з нагоди, але то байдуже. Вистачить і його одного. Він і сам упорається.

Помалу задоволення згасло, перейшло в почуття самотності. Який жахливо прикрий і неприродний стан — існувати відокремлено від усього об'єднаного організму, стати самому живим фрагментом! І як ці чужинці витримують свою фрагментарність?

Від цієї думки приязнь до чужинців зросла. Тепер, коли він сам скуштував відособленості, йому стала відчутна та жахлива самотність, що сповнювала їх таким страхом. Адже всі їхні вчинки диктував саме страх, породжений цією самотністю. Що, коли не цей нестямний страх, змусило їх, перше ніж посадили свій корабель на планету, випалити кружало з милю в діаметрі, розпікши ґрунт до червоного жару? Навіть організоване життя було знищене тим жаром на десять футів углиб.

Він увімкнув сприйняття й жадібно прислухався до чужинських думок, які плинули в його свідомість. Йому приємно було, що він знову у контакті з іншим життям. Та не час віддаватися насолоді. Йому не можна забуватись.

А от підслухувати думки — це не зашкодить. Декотрі з живих фрагментів на кораблі думали дуже виразно, дарма що самі були такі недокінчені, недосконалі, їхні думки дзвеніли, наче малесенькі дзвіночки.

— Мені весь час здається, наче я заразився,— сказав Роджер Олден. —Ти розумієш мене? Без кінця мию руки, а воно не допомагає.

Джеррі Торн не любив драматизму. Він навіть очей не підвів. Корабель ще маневрував у стратосфері планети Сейбрука, і Торнові треба було стежити за приладами. Він тільки сказав:

— Чого це тобі так здається? Нічого ж не сталося.

— Сподіваюся, що ні,— відказав Олден. — В усякому разі ті, хто виходив, лишили свої скафандри в шлюзі для повної дезінфекції. Всі, хто вертається знадвору, проходять радіаційну ванну. Я гадаю, що нічого не сталося.

— Чого ж нервуєшся?

— Хтозна. Краще, якби бар'єр не вимкнувся.

— Певне, що краще. То була прикра випадковість.

— Я не певен,— сердито відрубав Олден. — Я саме був тут, коли воно сталось. Якраз на моїй зміні. І ніякої потреби перевантажувати лінію не було. Повмикали що треба й що не треба. Чортзна-що.

— Авжеж. Йолопи.

— Та ні, не в тому річ. Я був присутній, коли Старий розслідував це діло. Ніхто не міг до ладу пояснити, чому так вийшло. Мережу нагрівання панцира ввімкнули в лінію силового бар'єра, а вона ж забирає аж два кіловати. Цілий тиждень брали енергію з допоміжних батарей, а тоді раптом... І ніхто не знає, що ж за причина.

— А ти знаєш?

Олден почервонів.

— Ні. Я все думаю, чи їх... — він затнувся, підшукуючи слова. — Чи їх не примусили якимось гіпнозом. Оті істоти, що за бар'єром.

Торн звів очі й спокійно зустрів Олденів погляд.

— Я б цього більш нікому не казав. Бар'єр вимкнувся всього на дві хвилини. Якби що сталось, якби хоч билинка проникла сюди, за півгодини це показали б бактеріальні культури, а за кілька днів — колонії дрозофіл. І перше ніж ми вернулись би на землю, воно проявилось би на хом'яках, кролях, а може, й на козах. Тож заспокойся, Олдене, нічого не сталось. Анічогісінько.

Олден повернувся й рушив до дверей. Він пройшов за два фути від чогось, що принишкло в кутку, але не помітив його.

Він вимкнув центри сприймання, і тепер чужі думки вже не проникали в його свідомість. Урешті, ці живі фрагменти не становили інтересу для нього, бо не були пристосовані для продовження життя. Навіть як фрагменти вони були неповноцінні.

Зате інші типи фрагментів були не такі. І він мусив стерегтися їх. Бо спокуса буде велика, а він не повинен виявити своєї присутності, поки корабель не сяде на рідній планеті.

Він зосередив увагу на інших частинах корабля, дивуючись, яке розмаїте життя на ньому. Кожне живе створіння, хоч яке маленьке, могло існувати самостійно. Він силкувався думати про це, аж поки неприємна думка так його пригнітила, що йому нестерпно захотілось нормальності, яка панувала на його планеті.

Думки, які він сприймав від живих фрагментів меншого розміру, здебільшого були невиразні, несталі, як і слід чекати. Від них багато не

дізнаєшся, але ж це означає, що їхня потреба в повноті тим сильніша. І саме це так гостро хвилювало його.

Один живий фрагмент сидів навпочіпки й торсав дротяну сітку, якою був обгороджений. Думки його були досить виразні, але обмежені. Вони стосувались головним чином жовтого плода, що його їв другий фрагмент. Першому страшенно хотілось того плода, і тільки дротяна сітка, що розгороджувала їх обох, перешкоджала йому видерти плід силоміць.

Його раптом охопила глибока огида, і він вимкнув сприйняття. Ці фрагменти борються між собою за їжу!

Він спробував сприйняти думки з рідної планети, сповнені миру й гармонії, але відстань була вже занадто велика. Він не міг подолати порожнечі, що відмежовувала його від царства розуму.

На мить йому закортіло відчути під собою хоч би мертвий ґрунт між бар'єром і кораблем. Минулої ночі він повз по тому ґрунту; на ньому не було життя, але то був ґрунт рідної планети, а за бар'єром, як він з утіхою відчував, панувало об'єднане життя.

Він згадав ту мить, коли опинився на поверхні корабля й відчайдушним зусиллям присмоктався до неї, чекаючи, поки відчиниться люк. Він пробрався на корабель, обережно повзучи між ногами в тих, що виходили. Там був ще один люк, внутрішній,— крізь нього він пробрався пізніше. І ось лежить тут — сам уже тільки живий фрагмент, нерухомий, непомічений.

Він обережно ввімкнув сприймання знов і сфокусував його, як першого разу. Той живий фрагмент, що сидів навпочіпки, шалено торсав сітку. Він і досі жадав чужої їжі, хоч був не такий голодний, як сусід.

Ларсен сказав:

— Не годуй її, паскуду. Вона не голодна, її тільки завидки беруть, що Тіллі може їсти в неї перед очима, а вона сама ще не натопталась донесхочу. От жадюга! Скоріш би вже додому, тоді я й довіку не гляну на жодну тварину.

Він неприязно позирнув на старшу з двох самиць шимпанзе, і мавпа так само неприязно заджерготіла у відповідь.

— Гаразд, гаразд,— відказав Ріццо. — Чого ж ти тут стовбичиш? Усіх нагодовано. Ходімо.

Повз загородки з козами й клітки з кролями та хом'яками вони пішли до виходу. Ларсен похмуро говорив:

— Ідеш добровольцем у далекий розвідувальний політ. Як герой. Виряджають тебе з промовами і роблять із тебе служителя зоопарку.

— Зате ж платня подвійна.

— Ну то й що? Я ж не задля грошей полетів. Нам на інструктажі казали: половина шансів за те, що ми не вернемось, що нас чекає доля Сейбрука. Я полетів, бо хотів зробити щось важливе.

— Ти ба який герой! — здивувався Ріццо.

— Я не мавпяча нянька.

Ріццо зупинився, вийняв з клітки хом'яка й погладив його.

— Слухай, а тобі не спадало на думку, що в котроїсь із цих самичок уже зав'язалися всередині малесенькі хом'яченятка?

— Таке скажеш! Їх же щодня перевіряють.

— Авжеж, авжеж. — Він передражнив тваринку, що тяглась до нього носиком. — Але уяви, що ти якось уранці сюди прийдеш і побачиш їх. Маленьких хом'ячків, що дивляться на тебе цяточками м'якенької зеленої шерсті замість очей.

— Замовкни ради бога! — закричав Ларсен.

— Цяточками м'якенької лиснючої зеленої шерсті,— ще раз сказав Ріццо й з раптовою відразою пустив хом'яка в клітку.

Він знов увімкнув сприймання й змінив фокус. В об'єднаному організмі його рідної планети не було жодного такого органа, що не мав би відповідника серед живих фрагментів на кораблі.

Були тут розмаїті рухливі істоти — такі, що бігали, й такі, що плавали, й такі, що літали. Декотрі з тих літунів були досить великі, з досить виразними думками; інші, маленькі, з прозорими крилами, користувалися тільки шаблонними схемами чуттєвого сприйняття, до того ж досить недосконалими, а самі думати не вміли.

Були й нерухомі створіння — так само, як на його рідній планеті, вони мали зелений колір і живлення своє брали з повітря, води й землі. Вони зовсім не мали думок — тільки вкрай невиразне відчуття світла, вологи й сили тяжіння.

І кожен такий фрагмент, рухливий чи нерухомий, був ніби пародією на частину об'єднаного організму.

Ще рано. Рано...

Він рішуче потамував свої бажання. Колись давно ці живі фрагменти вже прилітали на планету, і об'єднаний організм спробував допомогти їм — але надміру поквапливо, і нічого не вийшло. Тож цього разу треба бути терплячим.

Якби тільки ці живі фрагменти не виявили його!

Поки що цього не сталося. Вони не помітили, що він лежить у кутку пілотської рубки. Жоден не нахилився, не підняв і не викрив його. Зразу він боявся й ворухнутися. Бо хтось, може, обернувся б і побачив негнучку, схожу на черв'ячка річ неповних шість дюймів завдовжки. Зразу витріщився б на неї, тоді закричав би, а потім — усе пропало б. Та, мабуть, годі вже чекати. Корабель давно злетів, контрольні прилади вимкнено, в пілотській рубці нема нікого.

Він досить швидко знайшов щілинку, яка вела до ніші, де тяглося кілька дротин. Струм по них не йшов.

На передньому кінці його тіла були зубчики, якими він перепиляв дротину потрібної товщини. Потім ще раз перепиляв — на шість дюймів далі. Вирізаний шматок дроту потихеньку запхав у куток ніші. Зверху дротина була покрита брунатним еластичним матеріалом, а серцевину мала з блискучого червонуватого металу. Тієї серцевини він, звичайно, не міг відтворити сам, але це було й непотрібно. Досить того, що його власний покрив, вирощений навмисно для камуфляжу, дуже точно імітував оболонку провода.

Він вернувся й обома своїми кінцями, на яких мав круглі присоски, присмоктався до кінців перерізаного дроту. Не лишилось навіть помітного шва.

Тепер вони його не знайдуть. Дивитимуться просто на нього, а бачитимуть тільки безперервну дротину.

Хіба що придивляться дуже пильно й побачать, що на тій дротині в одному місці є дві маленькі цяточки м'якої, лиснючої зеленої шерсті.

— Дивне діло,— сказав доктор Вейс,— що оті зелені волосочки мають такі дивовижні властивості.

Капітан Лорінг обережно налив у чарки бренді. В певному розумінні вони мали що відзначити. За дві години будуть готові до стрибка через гіперпростір, а потім ще два дні — і опиняться вдома, на Землі.

— То ви переконані, що зелена шерсть — орган чуття? — спитав він.

— Так,— відповів Вейс. Від бренді у нього на обличчі виступили плями, але він добре розумів: випити справді є за що. — Досліди проведено не без труднощів, проте результати були недвозначні.

Капітан стримано всміхнувся.

— "Не без труднощів"... Гарно сказано. Я б нізащо не став так ризикувати, як ви.

— Дурниці. Всі ми на цьому кораблі герої, всі добровольці, всі великі люди, ура, ура, ура. Ви ризикували тим уже, що прилетіли сюди.

— Але ви перший вийшли за силовий бар'єр.

— У цьому не було ніякого особливого ризику,— відказав Вейс. — Я випалював землю перед собою, а крім того мене оточував переносний бар'єр. Дурниці, капітане. Всім нам начеплять ордени, як повернемось, усім однаково, тож поділимо славу порівну. А до того ж, я не жінка.

— Але ви напхані бактеріями отак-о,— капітан провів рукою на три дюйми вище голови. — І тому так само ризикували, як би й жінка.

Вони випили й трохи помовчали.

— Ще по одній? — спитав капітан.

— Ні, дякую. Я вже й так перебрав свою норму.

— Ну тоді я вип'ю ще на дорогу. Через космос. — Він підняв чарку й простяг руку в бік планети Сейбрука, вже невидимої — сонце її на відеоекрані було тепер просто яскравою зіркою. — За зелені волоски, що навели Сейбрука на відкриття.

Вейс кивнув головою.

— Так, це щаслива випадковість. Ми, звичайно, оголосимо планету карантинною.

— Цього, мабуть, мало,— відказав капітан. — Бо хтось колись може сісти там випадково й не буде такий розумний, як Сейбрук. Або не підірве свого корабля, як Сейбрук зробив. Уявіть собі, що він прилетить на якусь заселену планету.

Капітан спохмурнів.

— Як ви гадаєте, вони колись додумаються самі до космічних подорожей?

— Навряд. Ручитися, звичайно, не можна. Але в них спрямування зовсім інше. Вся їхня організація життя зробила знаряддя зайвими. Скільки нам відомо, на цій планеті нема навіть кам'яної сокири.

— Сподіваюся, що ваша правда... До речі, Вейсе, ви не можете приділити трохи часу Дрейкові?

— Кореспондентові "Галактики"?

— Так. Коли ми вернемось, уся справа з планетою Сейбрука набуде розголосу, і я гадаю, що не слід робити з неї велику сенсацію. Я попросив Дрейка, щоб він проконсультувався з вами. Ви біолог і досить авторитетна для нього людина. Згодні?

— Охоче.

Капітан утомлено заплющив очі й покрутив головою.

— Що, голова болить, капітане?

— Ні. Просто я згадав бідолаху Сейбрука.

Йому було нудно на кораблі. Вже минуло те химерне миттєве відчуття, наче його вивернули. Те відчуття стривожило його, і він став шукати пояснення в думках фрагментів, наділених гострим розумом. Очевидно, корабель перестрибнув величезну прірву порожнього простору, перетнувши те, що вони називали "гіперпростором". Фрагменти-гостродуми були дуже винахідливі створіння.

Але... йому було нудно на кораблі. Непотрібний витвір. Ці живі фрагменти мастаки споруджувати всякі апарати, але ж це тільки свідчить, що вони, врешті, нещасливі. У владі над мертвою матерією вони намагаються знайти те, чого нема в них самих. У несвідомому прагненні до повноти вони будують машини й борознять космос, без кінця шукаючи...

Він знав: ці створіння ніколи, за самою природою речей, не знайдуть того, чого шукають. Принаймні доти, доки він не дасть їм його. Він аж затремтів від тієї думки.

Повнота!

Ці живі фрагменти навіть не розуміють, що воно таке. "Повнота" — це слово не здатне виразити всього.

У своєму невіданні вони навіть оборонятимуться. От хоч би той корабель, що прилітав раніше. На ньому було багато фрагментів-гостродумів. Дві відміни — плідна й неплідна. (А на цьому кораблі зовсім

не так. Тут гостродуми всі неплідні, а інші фрагменти, малодумні й бездумні,— навпаки, всі плідні. Дивно.)

Як радо прийняла планета перший корабель! Він пам'ятав, як приголомшило об'єднаний організм те, що гості — фрагменти, а не єдине ціле. На зміну подиву прийшов жаль, а жаль дав імпульс до дії. Ще неясно було, як ці фрагменти включаться в об'єднаний організм, але вагання не було. Всяке життя — священне, тож і для них якось знайдеться місце — для всіх, від великих гостродумів до малесеньких клітинок, що швидко плодяться в темряві.

Одначе розрахунок не справдився. Об'єднаний організм хибно оцінив хід думок гостей. Гостродуми збагнули, що з ними хочуть зробити, й не погодились. Вони, звичайно, були перелякані, бо не зрозуміли, в чому річ.

Спершу вони встановили силовий бар'єр, а потім знищили себе, вибухом розбивши корабель на атоми.

Бідні, недотепні фрагменти.

Та цього разу все буде інакше. їх урятують — навіть проти їхньої волі.

Джон Дрейк не став би багато розводитись про це, але він дуже пишався своєю вправністю в фотописьмі. Він мав дорожню модель апарата — рівну пластмасову плитку розміром шість на вісім дюймів з валиками на обох кінцях, щоб закріплювати рулончик тонкого паперу. Апарат зберігався в брунатному шкіряному футлярі з ремінцем, щоб носити коло пояса, і важив менше фунта.

Дрейк міг працювати на ньому обома руками. Пальці його швидко бігали по плитці, легенько натискаючи на потрібні місця рівної поверхні, й на папері нечутно з'являлися слова.

Він замислено перебіг початок свого репортажу, потім звів очі на доктора Вейса.

— Як вам здається, докторе?

— Початок непоганий.

Дрейк кивнув головою.

— Я думав, що можна б почати з самого Сейбрука. Бо на Землі тієї історії ще не публікували. От якби дістати справжній Сейбруків рапорт! До речі, як він його передав?

— Наскільки я знаю, він усю останню ніч передавав його через субефір. Коли скінчив, то замкнув накоротко двигуни й за мільйонну частку секунди обернув весь корабель у ріденьку газову хмару. І себе і весь екіпаж разом з кораблем.

— От людина! І ви з самого початку про все знали, докторе?

— Ні, не з самого початку,— відказав Вейс. — Лиш відтоді, як одержано Сейбрукове повідомлення.

Мимоволі він пригадав той день. Він прочитав повідомлення і ще подумав, якою, певне, прекрасною здалася планета, коли колонізаційна експедиція Сейбрука прилетіла туди. По суті, вона була другою Землею — з багатющою флорою й чисто вегетаріанською фауною.

От тільки оті цяточки зеленої шерсті (як часто вживав він цей вислів у розмові й у думках!) були дивні. Жодна жива істота на планеті не мала очей. їх замінювали оті цяточки. Зате навіть рослини, кожна билинка, кожен листочок, кожна квітка мали по дві цяточки яскравішої зелені.

А потім Сейбрук помітив, що на планеті нема боротьби за поживу. Це здивувало, навіть спантеличило його. На всіх рослинах були м'ясисті відростки, що ними живилися тварини. За кілька годин вони наростали знову. Інших частин рослини тварини не чіпали. Здавалось, там було заведено такий лад, щоб рослини годували тварин. І самі рослини не розростались надто буйно. Вони так рівномірно розподілялись по наявному ґрунту, наче їх хтось вирощував.

Вейс думав: "Чи довго Сейбрук спостерігав цей дивний лад на планеті?" Комахи теж не множились без ліку, хоч птахи не поїдали їх, і гризуни не бігали цілими зграями, хоч їх розмноження не стримували хижаки, бо хижаків тут не було.

А потім стався отой випадок з білими щурами.

Ця згадка ніби розбудила Вейса. Він сказав:

— Одна поправочка, Дрейк. Не хом'яки були перші. Першими були білі щурі.

— Білі щурі,— повторив Дрейк, виправляючи свій запис.

— На кожному колонізаційному кораблі,— пояснив Вейс,— є певна кількість білих щурів, щоб випробовувати на них інопланетну їжу. Бачте, щурі з цього погляду дуже подібні до людей — вони живляться майже тим самим. Звичайно, беруть тільки самиць.

Звичайно. Коли є тільки одна стать, нема небезпеки невтримного розмноження, коли на планеті умови сприятливі. Згадати хоч би кролів у Австралії.

— А чому не самців? — спитав Дрейк.

— Самиці витриваліші,— пояснив Вейс. — На щастя — бо завдяки цьому все розкрилося. Раптом виявилося, що всі вони запліднені.

— Ага. Отут я хотів би дещо уточнити. Просто для себе. Як Сейбрук дізнався, що вони вагітні?

— Випадково, звичайно. Випробовуючи на пацюках їжу, їх анатомують, щоб з'ясувати, чи немає змін у внутрішніх органах. Тож неминуче їхній стан мав з'ясуватися. Розітнули ще кількох — результат той самий. А всі живі попривводили пацючат — хоч на кораблі не було жодного самця!

— І головне — що всі пацючата народились із цяточками зеленої шерсті замість очей!

— Атож. Сейбрук це повідомив, і ми перевірили. Далі побачили, що вагітна кицька — на кораблі одна дівчинка мала кицьку. А коли вона привела кошенят, у них теж були замість іще не розкритих очей цяточки зеленої шерсті. Кота на кораблі не було.

Тоді Сейбрук перевірив жінок. Він не сказав їм, навіщо. Не хотів їх лякати. Кожна з них була в ранній стадії вагітності — звичайно, крім тих кількох, що завагітніли ще вдома. Сейбрук, певна річ, не став чекати, поки народяться діти. Він знав, що і в них замість очей будуть цяточки зеленої шерсті.

Він навіть приготував бактеріальні культури (Сейбрук був ретельний чоловік) і побачив на кожній бацилі дві мікроскопічні зелені цяточки.

Дрейк слухав із жадібною цікавістю.

— А нам під час інструктажу про це не говорили — принаймні під час того інструктажу, який пройшов я. Та коли життя на планеті Сейбрука організоване в єдине ціле, як це могло статися?

— А як організовані в єдине ціле клітини вашого тіла? Візьміть будь-яку вашу клітину, хоч би й мозкову,— що вона собою являє? Ніщо. Грудочку протоплазми, здатну до людських діянь не більше, ніж амеба. Власне, амеба здатна до більшого, бо вона може існувати самостійно. А разом ці клітини становлять щось таке, що може збудувати космічний корабель або написати симфонію.

— Зрозуміло,— сказав Дрейк.

Вейс провадив далі:

— Все живе на планеті Сейбрука складає єдиний організм. На Землі, в певному розумінні, теж, але в нас взаємозалежність войовнича — одне одного пожирає. Бактерії зв'язують азот, рослини зв'язують вуглець, тварини поїдають рослини та одна одну, бактерії розкладають усе. Виходить замкнуте коло. Кожне жере скільки може, і його жеруть.

А на планеті Сейбрука кожен організм має своє місце, як кожна клітина нашого тіла. Бактерії й рослини виробляють їжу, зайвиною якої живляться тварини, своєю чергою витворюючи вуглекислий газ та азотисті відходи. Всього витворюється не більше й не менше, ніж треба. Механізм життя дуже мудро пристосований до місцевих умов. Жоден вид живих істот не розмножується більше або менше, ніж слід, так само як клітини нашого тіла перестають ділитись, коли їх стає достатньо для даної мети. А коли поділ не припиняється, ми називаємо це раком. І вся наша органічна система, все життя на Землі, як порівняти з життям на планеті Сейбрука,— це саме одна велика ракова пухлива. Кожен вид, кожна особина намагається процвітати за рахунок усіх інших видів та особин.

— Вам наче подобається планета Сейбрука, докторе.

— Атож,— у певному розумінні. На ній весь процес життя набуває сенсу. І я розумію, як вони дивляться на нас. Уявіть, що одна з клітин

нашого тіла усвідомить, яке досконале все тіло в порівнянні з нею самою, і зрозуміє, що ця досконалість — тільки наслідок об'єднання багатьох клітин у вищу цілість. А потім уявіть, що вона усвідомлює існування самостійних, вільних клітин, які тільки живуть, та й годі. Можливо, їй нестерпно захочеться прилучити ці бідолашні клітини до складного організму. їй повинно бути жаль їх, вона відчує в собі немов якийсь місіонерський дух. Отаке, мабуть, почувають і живі істоти планети Сейбрука — чи, краще сказати, жива істота.

— Отож вони й заходилися спричиняти непорочні зачаття, еге, докторе? Про це доведеться писати обережно. Цензурні правила, розумієте.

— Нічого непристойного тут нема. Ми вже кілька сторіч як уміємо пробуджувати до розвитку яйцеклітини морських їжаків, жаб, бджіл тощо без запліднення. Часом досить буває доторку голки або поміщення в розчин солі певної концентрації. Об'єднаний організм планети Сейбрука може запліднювати яйцеклітини точно відміряними дозами променистої енергії. Ось чого відповідний енергетичний бар'єр перешкоджає цьому — інтерференція, розумієте.

Вони можуть не тільки стимулювати поділ і розвиток незаплідненого яйця. Вони можуть вкарбовувати в його нуклеопротеїди свої властивості, і дитинчата народжуються з цяточками зеленої шерсті, які на планеті правлять за органи чуття й засіб порозуміння. Іншими словами, ці дитинчата не є індивідами, вони стають частинами організму, що живе на планеті Сейбрука. І цей організм, цілком закономірно, може запліднювати таким чином будь-які живі створіння — рослини, тварини, мікроби.

— Могутня річ,— прошепотів Дрейк.

— Всемогутня,— з притиском сказав Вейс. — Безмежно могутня. Будь-яка часточка її всемогутня. Одна-єдина бактерія з планети

Сейбрука, якщо дати їй час, може обернути все живе на Землі в єдиний організм! Ми маємо експериментальні докази цього.

Дрейк несподівано мовив:

— А ви знаєте, докторе, я — мільйонер. Ви вмієте зберігати таємниці?

Вейс трохи здивовано кивнув головою.'

— У мене є сувенір із планети Сейбрука,— осміхаючись, пояснив Дрейк. — Просто камінець, але ж тепер про планету піде така слава, а на неї накладуть карантин, тож ніхто в світі не зможе побачити жодної речі з неї, крім цього каміння. Як ви гадаєте, за скільки можна буде продати його?

Вейс витріщився на нього.

— Камінець?

Дрейк показав йому твердий овальний предмет, і Вейс ухопив його.

— Цього не слід було робити, Дрейку. Адже це суворо заборонено інструкцією.

— Я знаю. Того ж то я й питав, чи ви вмієте зберігати таємниці. Якби ви дали мені підписане потвердження, що цей камінець справді звідти... Що таке, докторе?!

Замість відповіді Вейс пробелькотів щось невиразне і показав на камінець пальцем. Дрейк схопився й теж утупив очі в камінець. Він був такий самісінький...

От тільки, коли світло впало на нього збоку, стало видно дві зелені цяточки. Як придивитися зблизька — два кущики зелених волосків.

Він стривожився. На кораблі запахло небезпекою. Фрагменти підозрювали, що він є тут. Як це могло статися? Він ще нічого не робив. Може, ще один живий фрагмент із рідної планети потрапив сюди й повівся не так обережно? Ні, він про це знав би. Він уважно вислухав весь корабель і не почув нічого.

Потім підозра притихла, але не погасла зовсім. Один із гостродумів ще сушив собі голову і був недалеко від правди.

Чи довго ще до приземлення? Невже цілий світ живих фрагментів і далі буде позбавлений єдності? Він щільніше присмоктався до кінців перерізаного дроту — його спеціально створили подібним до дротини. Йому було страшно, що його викриють. Він боявся за успіх своєї альтруїстичної місії.

Доктор Вейс замкнувся в своїй каюті. Вони були вже в межах Сонячної системи; за три години — приземлення. Йому треба було подумати. За ці три години він мусить щось вирішити.

Звичайно, диявольський Дрейків "камінець" був часточкою організованого життя планети Сейбрука, але він був неживий. Неживий уже тоді, коли Вейс уперше його побачив, а якби ні, то вже напевне став неживий, коли його вкинули в гіператомний двигун і він обернувся в хмарку чистого вогню. А бактеріальні культури, коли стривожений Вейс перевірив їх, не показали змін.

Та Вейса тепер турбувало інше.

Дрейк підняв "камінець" у останні години перебування на планеті Сейбрука — після того, як бар'єр на час вимкнувся. Що коли саме це вимкнення було результатом повільного, невпинного психічного тиску

планетного організму? Що коли його часточки дожидали, поки бар'єр вимкнеться, щоб пробратись на корабель? А цей "камінець" був не досить швидкий, тож почав рухатись, коли бар'єр уже відновився і його вбило? Так він і опинився там, де його побачив і підібрав Дрейк.

А що коли інше видозмінене створіння встигло перетнути бар'єр перше, ніж він відновився? Створіння, якому було надано відповідної форми, запозиченої з голови людей планетним організмом, що вмів читати думки? Може, йому надано, приміром, форми прес-пап'є? Або декоративного цвяшка з мідною головкою в старовинному капітановому кріслі? Як же його тоді виявити? Обшукати весь корабель, чи нема де горезвісних зелених цяточок? Аж до останнього мікроба?

І навіщо камуфляж? Може, воно хоче лишатись невикритим до певного часу? Для чого? Щоб дочекатися приземлення?

Коли корабель приземлиться, тоді вже зараження не уникнеш, хоч підривай його, хоч ні. Першими заразяться земні бактерії, грибки, дріжджі та інші одноклітинні організми. А за рік їхнє потомство налічуватиме мільярди.

Вейс заплющив очі й подумав, що це, може, буде не таке й погане діло. Не стане хвороб, оскільки бактерії вже не розмножуватимуться за рахунок істоти, в якій живуть, а задовольнятимуться справедливою часткою. Не буде перенаселення; людство пристосує свою чисельність відповідно до продовольчих ресурсів. Не буде війн, злочинів, жадоби.

Але не буде й ніякої індивідуальності.

Людство опиниться в безпеці, ставши коліщатком у біологічній машині. Людина буде братом мікробові й клітинці з печінки.

Він підвівся. Треба побалакати з капітаном Лорінгом. Вони передадуть повідомлення і підірвуть корабель, як Сейбрук.

Тоді знову сів. Сейбрук мав докази, а в нього — лише здогади нажаханого мозку, зляканого двома зеленими цяточками на камінці. Чи має він право вбити двісті чоловік екіпажу тільки через підозру?

Треба подумати!

Він напружився. Чого ще ждати? Чом не вплинути на тих, що є на кораблі, зараз? Зараз!

Та спокійніша, розважливіша частка його єства сказала: не можна. Маленькі плодючі клітини в темряві викажуть зміну за п'ятнадцять хвилин, а гостродуми спостерігають їх весь час. Навіть за милю від поверхні їхньої планети буде зарано, бо й тоді вони ще матимуть змогу знищити свій корабель і себе.

Краще зачекати, поки відчинять головний повітряний шлюз, бо тоді повітря планети внесе в корабель мільйони плодючих клітинок. Краще привітати кожну з них у братерстві об'єднаного життя, і хай вони летять назад, розносячи одкровення.

Тоді здійсниться його місія! Виникне ще один організований, довершений світ. І він чекав. Глухо пульсували двигуни, що натужно стримували повільний спуск корабля; потім по ньому пробігла вібрація від дотику до поверхні планети, а потім...

Він своїм чуттям сприйняв радість гостродумів, і його радісна думка відповіла на неї. Скоро вони будуть здатні сприймати все так, як він. Може, не ці, що тут, коло нього, але ті, котрі народяться від плідних фрагментів.

Зараз відчиниться головний шлюз...

І раптом усі думки урвались.

"Сто чортів! Аж тепер щось скоїлось!" — подумав Джеррі Торн і сказав капітанові Лорінгу:

— Вибачте, десь розрив у мережі. Люк не відчиняється.

— Ви певні, Торне, що це розрив? Адже світло горить.

— Певен, сер. Ми саме з'ясовуємо, де.

Він відійшов і приєднався до Роджера Олдена біля бокса з проводами головного шлюзу.

— Що тут?

— Та стривай,— Олден щось робив у боксі. Потім він сказав: — Господи, тут у двадцятиамперному проводі шестидюймовий розрив.

— Що? Не може бути!

Олден підняв два кінці дротини, рівненько, акуратно перепиляної.

До них підійшов доктор Вейс. Він був страшенно зморений, від нього тхнуло бренді.

Тремтячим голосом він спитав:

— Що сталося?

Йому розповіли. На дні бокса в кутку лежав вирізаний шматок провода.

Вейс нахилився. Долі щось чорніло. Він торкнув його рукою, і на кінчику пальця лишився чорний слід, як від сажі. Вейс неуважливо обтер палець.

Напевне, щось було на місці вирізаного шматка. Щось живе, тільки схоже на провід, і воно згоріло, вмерло, звуглилось за частку секунди, як тільки ввімкнули струм, щоб відчинити люк.

— А як бактерії? — спитав він.

Хтось із екіпажу пішов подивитись, вернувся й сказав:

— Усе гаразд, докторе.

Провід тим часом з'єднали, шлюз відчинили, і доктор Вейс вийшов у світ біологічної анархії, званий Землею.

— Анархія,— сказав він, засміявшись шалено.— І так воно й лишиться.